

CZU: [378.4:61](478)"1991/..."

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.4475241>

STUDENȚI AUTOHTONI LA UNIVERSITATEA DE STAT DE MEDICINĂ ȘI FARMACIE „NICOLAE TESTEMIȚANU” DIN REPUBLICA MOLDOVA

Lidia PRISAC, Ion Valer XENOFONTOV*

**Institutul Patrimoniului Cultural, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării
Universitatea de Stat din Moldova*

Bazat pe materiale inedite și surse de istorie orală, articolul pune în valoare procesul de admitere și formarea studenților autohtoni la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” începând cu anul 1991 și pe parcursul celor trei decenii de independență a Republicii Moldova. Abordând activitatea, procesul de studii, numărul celor înscriși la studii, reușita și calitatea instruirii, precum și viața studenților autohtoni la medicină, autorii constată că atât specialiștii formați în acest domeniu, cât și Universitatea, au trecut printr-un proces amplu de tranziție, generat, pe de o parte, de condițiile socioeconomice precare, iar, pe de alta, de noile tendințe ale globalizării.

Cuvinte-cheie: *studenți autohtoni, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova, perioadă post-sovietică.*

THE NATIVE STUDENTS AT THE “NICOLAE TESTEMIȚANU” STATE UNIVERSITY OF MEDICINE AND PHARMACY OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Based on the unpublished materials and oral history sources, the article highlights the process of admission and training of native students at the “Nicolae Testemițanu” State University of Medicine and Pharmacy since 1991 and during the three decades of the Republic of Moldova independence. Approaching the activity, the study process, the number of enrolled students, the excellence and the quality of training, as well as the lives of native students to medicine, the authors note that both specialists in the medical field and the University have gone through an extensive transition process, generated, on the one hand, by precarious socio-economic conditions and, on the other hand, by the new trends of globalization.

Keywords: *native students, “Nicolae Testemițanu” State University of Medicine and Pharmacy of the Republic of Moldova, the post-Soviet period.*

De la o etapă la alta, modalitatea de admitere a tinerilor în cadrul Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova (USMF „Nicolae Testemițanu”/Universitate) a suferit schimbări, în funcție de realitățile naționale, precum și de adaptarea acestora la procesele de globalizare.

O componentă însemnată a perioadei de admitere o constituie promovarea imaginii USMF „Nicolae Testemițanu”. Specialitățile din cadrul Universității sunt mediatizate atât pe cale virtuală, cât și prin intermediul presei universitare: în anul 1991, ziarul *Medicul* invita la facultățile Universității tinerii și tinerele care doreau să-și aleagă profesia nobilă de medic. În unul dintre articole era specificat: „Medicina este cea mai umană și nobilă specialitate... Având la bază valorile general-umane, ea nu recunoaște frontiere, nu este influențată de dogme politice, de interese meschine de grup, de naționalism sau rasism. Medicul este așteptat oricând cu speranță și este condus cu recunoștință...” [1, p.1]. Cu referire la calitățile pe care urma să le posedă un medic, ziarul *Medicul* relatează: „Profesiile medicale necesită anumite trăsături de caracter, unde pe prim-plan trebuie să fie mila, compasiunea, capacitatea de a recepta nenorocirea, durerea altora ca pe cea proprie, a fi gata de a veni în ajutor bolnavului în orice situație pentru a ușura chinurile... sănătatea oamenilor fiind o mare responsabilitate...” [Ibidem].

În anul 2019, în perioada admiterii, în prima pagină a ziarului *Medicus*, rectorul Universității, acad. Ion Ababii, specifică: „Medicina este pentru cei care au caracter, manifestă empatie și dragoste de oameni! Dacă simțiți că aveți vocația și talentul pentru a supraveghea, a îmbunătăți și a salva vieți, balanța opțiunilor Dumneavoastră trebuie să încline spre Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”” [2, p.1].

În anul 1991, promotorii instituției le aduceau aminte absolvenților de școli medii generale și de colegii că principalul criteriu de înscriere la Medicină sunt cunoștințele: „Nu este o taină că doritorii de a se înscrie la Institut vor avea de susținut încercări serioase la admitere..., științele medicale necesită o cunoaștere temeinică a programei școlii medii... și deprinderi de muncă intelectuală... a-l *trage* pe cineva la diploma de medic sau farmacist închizând ochii la golurile admise în cunoștințe este inadmisibil. Țara are nevoie doar de specialiști de înaltă calificare” [1, p.1].

Într-un alt număr al ziarului, doritorii de a se înscrie la Medicină erau informați că la instituție erau „admiși la examene cetățenii din RSS Moldova, românii din alte republici unionale, cu studii medii” [3, p.3].

Admiterea la Universitate se efectua după absolvirea studiilor de medicină sau generale (de 12 ani), în proporție de până la 70 la sută din planul de admitere, la comanda Ministerului Sănătății al RSS Moldova: 30 la sută – la comanda și asigurarea financiară a diferitelor întreprinderi și departamente, cu prețul de 30 000-40 000 de ruble [4, p.1]. Condițiile de organizare a concursului de admitere erau elaborate și aprobate de Ministerul Educației.

Admiterea la Universitate era efectuată în urma rezultatelor celor trei-patru examene în scris, ținându-se cont de criteriul de cunoștințe cu cota notei medii. Dreptul de susținere a examenelor de admitere și continuarea studiilor la Universitate o aveau: la anul I – absolvenții liceelor de medicină; la anul III, pentru Farmacie, și la anul IV, pentru Medicina Generală, Medico-profilactică și Stomatologie – absolvenții colegiului medical.

Examenele de concurs erau următoarele: la Facultatea de Medicină Generală – *Fizica* (scris), *Biologia* (oral); la Facultatea de Pediatrie – *Biologia* (scris), *Chimia* (oral); la Facultățile de Sanitarie și Igienă, Stomatologie și Farmacie – *Chimia* (scris), *Biologia* (oral). La toate facultățile se mai susțineau examene la *Limba și literatura română* (compunere) – pentru absolvenții școlilor cu predare în limba română sau la *Limba și literatura rusă* (compunere) – pentru absolvenții școlilor cu limba rusă de predare [3, p.3].

Pentru asigurarea unui concurs mai eficient la admitere, în 1991 șeful Catedrei de stomatologie ortopedică, I.Postolachi, propunea ca în *Concepția nouă de instruire a cadrelor în domeniul stomatologiei* să fie prevăzută, pentru candidații la specialitatea Stomatologie (liceu, colegiu, universitate), susținerea unui examen suplimentar la proba de desen și modelare, având în vedere „specificul viitoarei profesii, unde se cerea lucru manual...”, fapt care ar fi sporit gradul de calificare a viitorilor specialiști [5, p.1].

Pentru candidații care au învățat în școli cu predare în limba rusă era prevăzută susținerea unei conversații în limba română, cu calificativul „admis”, „respins”. Absolvenții școlilor medii medaliați cu aur sau cu argint, absolvenții școlilor medii de specialitate sau ai școlilor profesional-tehnice, posesorii diplomelor cu mențiune erau anunțați de posibilitatea susținerii unui singur examen de profil (în scris): la Facultatea de Medicină Generală – *Fizica*; la Facultatea de Pediatrie – *Biologia*; la Facultățile de Sanitarie și Igienă, Stomatologie și Farmacie – *Chimia*, cu condiția că acestea urmau să fie susținute pe nota „10”, ceea ce îi scutea de celelalte examene de admitere și le asigura înmatricularea. În cazul în care luau notele „5-9”, trebuiau să susțină, ca și restul absolvenților, examene la toate disciplinele [3, p.3].

Erau supuși acelorași condiții de admitere și deținătorii de diplome de gradul I-III din RSS Moldova, pentru participare la olimpiadele republicane, unionale sau mondiale.

Pe parcursul anilor, disciplinele la care candidații urmau să susțină examenele de admitere nu s-au schimbat substanțial. De exemplu, în anul 2005 absolvenții liceelor și ai colegiilor de profil urmau să susțină câte un examen: la *Chimie*, la facultățile de Medicină, Farmacie și Sănătate Publică; la *Fizică*, la Facultatea de Stomatologie. Absolvenții școlilor medii de cultură generală urmau să susțină trei probe: la facultățile de Medicină, Farmacie și Sănătate Publică – *Chimia*, *Biologia*, *Limba și literatura română*; la Facultatea de Stomatologie – *Fizica*, *Biologia*, *Limba și literatura română* [6, p.3]. Observăm că din lista disciplinelor pentru examen, pe parcurs, a dispărut *Limba și literatura rusă*.

Termenul de depunere a cererilor începea de pe 25 iunie și dura până pe 15 iulie, iar din 10 iulie urmau consultațiile, la toate disciplinele. Militarii demobilizați beneficiau de cursuri pregătitoare, între 30 iunie și 14 iulie. Examenele de admitere se susțineau începând cu 16 iunie. În 2005, termenul de depunere a cererilor s-a redus la perioada 1-15 iulie, timp în care erau preconizate și consultațiile la disciplinele anunțate drept probe de concurs.

Pe lângă consultațiile de care beneficiau, candidații la admitere puteau găsi, în paginile ziarului *Medicul*, sfaturi în vederea susținerii examenelor de admitere. Astfel, studenții erau informați că biletele la examene erau alcătuite în limbile română și rusă, conform cerințelor programei pentru candidații la admitere din RSS Moldova în anul 1991. Pentru examenul la *Limba și Literatură* erau indicate următoarele: „Legea *Cu privire la statutul limbii de stat a RSS Moldova* (aprobată de Parlament la 31 august 1989) pune în fața noastră una dintre cele mai importante probleme – restabilirea limbii române în drepturile ei istorice și juridice. Examenul la *Limba și literatura română* vine să contribuie, într-un fel, la rezolvarea acestei probleme.... Compunerile trebuie să fie scrise în grafie latină și ca excepție – în grafie chirilică” [7, p.4], fapt ce denotă că nu toți știau încă să-și expună cunoștințele în baza grafiei latine.

Tot în categoria sfaturilor se plasează și atenționarea din partea Comisiei de admitere, efectuată prin intermediul ziarului *Medicul*, de completare corectă a cererii de înscriere și de prezentare fără greșeli a actelor

necesare. Instrucțiunile de ajutorare în completarea actelor erau oferite pentru a evita greșelile în scris, din cauza cărora Comisia era nevoită să respingă zilnic actele la cca o treime dintre candidați [8, p.3]. Din lista de documente prezentate pentru înscriere la Universitate, copiii orfani și cei rămași fără tutelă urmau să prezinte documente suplimentare, ca și persoanele cu dizabilități, de altfel, care urmau să aducă dovada gradului de invaliditate.

Din datele ulterioare aflăm că la concursul de admitere erau înscrise persoanele care nu depășiseră vârsta de 35 de ani și care dețineau acte de studii: atestatul de studii medii de cultură generală, diploma de bacalaureat, diploma de studii medii de specialitate (colegiu). Candidaților la concurs care alegeau învățământul în bază de contract nu li se stabilea vreo limită de vârstă [9, p.3].

În perioada admiterii, celor sosiți din sate și din alte orașe li se oferea câte un loc în căminele studențești [10, p.1]. Atât în perioada admiterii, cât și în cea de studenție, Universitatea pune la dispoziția tinerilor 16 cămine cu 3 000 de locuri, cantine, un centru de educație estetică, un complex sportiv, o tabără de odihnă pe malul Mării Negre. Costul unui bon de cazare, în anul 2000, pentru studenții de la contract era de 1 200 lei, iar pentru studenții de la buget – 900-1 000 lei, diferența costului fiind în funcție de odăile oferite, de trei sau de două persoane [11, p.2].

Înmatricularea, exmatricularea, restabilirea studenților sau trecerea la o altă facultate se reglementa în conformitate cu *Statutul provizoriu al Universității de Medicină „N.A. Testemițanu” din RSS Moldova* [12, p.1].

Înscrierea noilor studenți la USMF „Nicolae Testemițanu” în anii 1990 se efectua după numărul de puncte acumulate de candidați la toate cele trei examene de admitere. Conform *Regulamentului de organizare a admiterii în învățământul superior din RSS Moldova*, erau înmatriculate persoanele orfane sau lipsite de tutela părinților, invalizii de grupa I și II, cărora în conformitate cu concluzia experților medicali nu le erau contraindicate studiile la Universitate și în urma examenelor de admitere obținuseră note de trecere.

Dacă mai mulți candidați la concurs acumulasă același număr de puncte, urmau să fie confruntate notele de la examenele de admitere la probele de profil, iar în caz de coincidență, erau confruntate activitățile în domeniul ales, posesorii de diplome de onoare la olimpiadele desfășurate pe teritoriul RSSM la disciplinele Biologie, Chimie, Fizică.

Înmatricularea la toate facultățile, în anul de învățământ 1991, avea loc până la 5 august, în baza unui concurs aparte între concurenții din grupele cu studii în limba română (65 la sută din planul admiterii) și între grupele cu studii în limba rusă (35 la sută din planul admiterii). La USMF „Nicolae Testemițanu” studiile începeau, ca și în prezent, la 1 septembrie.

Momentul demarării anului universitar, de Ziua Cunoștințelor, este unul cu totul special pentru studenții anului I. În fiecare an, la USMF „Nicolae Testemițanu” are loc ceremonia de înmatriculare în rândurile studenților a unei noi generații de viitori medici și farmaciști. Tradițional, începutul unui nou an universitar este un prilej de bucurii și speranțe..., eveniment irepetabil în viața studenților de la Medicină. Ei sunt felicitați în primul rând de rectorul Universității, care le dorește tinerilor, cu prilejul înmatriculării în rândurile studenților, multă insistență și dragoste de muncă, fericire și izbândă în atingerea scopului final, de a deveni specialiști de înaltă calificare. Pe lângă felicitările din partea administrației Universității, studenților de la anul I le sunt oferite sfaturi ce țin de formarea unor deprinderi în regimul de studii, pentru obținerea unei reușite academice pozitive; de organizare utilă a timpului; de folosire pentru lecții în exclusivitate a sălilor de lectură; evitarea absențelor de la prelegeri; planificarea lucrului (măcar o dată pe săptămână) având drept sursă Internetul; acordarea atenției inclusiv odihnei; implicarea activă în viața studențească etc. [13, p.1].

Festivitatea de începere a noului an de învățământ culminează cu cele mai semnificative momente inerente înmatriculării: transmiterea *Făcliei cunoștințelor* de către absolvenții anului VI studenților anului I; *Jurământul* [14, p.1]; schimb de adresări, felicitări, înmânarea însemnelor universitare. Ulterior, în acordurile *Imnului Gaudeamus*, sună primul clopoțel – semnalul de start al anului de studii. Conform tradiției, un grup de reprezentanți ai studenților anului I depun flori la monumentul lui Ștefan cel Mare și Sfânt [15, p.1-2].

Instruirea la Universitate, după anul 1991, se făcea la patru facultăți: Medicina Generală și Medico-profilactică, cu durata de studii de șapte ani; Stomatologie și Farmacie, cu durata de studii de șase ani.

Arhivista Liubov Bașcova susține că, de obicei, „când începe anul de învățământ, sunt foarte mulți studenți, stau așezați pe scări, glumesc, râd, sunt atât de gălăgioși și nu se intimidează...” [16].

Inițial, în 1991, învățământul la Universitate se efectua în limba română, iar în cazuri excepționale erau organizate grupe cu instruire în limba rusă. În anul 1998 s-a adăugat limba franceză, iar în 2000 Universitatea era pregătită pentru a efectua instruirea în limba engleză [17, ff. 2-5]. În anul 2005, rectorul, acad. Ion Ababii,

anunța absolvenții că procesul didactic la Universitate se desfășoară în limbile română, rusă, engleză și franceză. Procesul de învățământ la Universitate are loc în conformitate cu planurile de studii și cu programele analitice modificate și ajustate la cerințele spațiului educațional unic. Succesul la admitere le oferă mediciniștilor șansa de a intra într-o școală de prestigiu, recunoscută în plan național și internațional, pentru valorile pe care le-a produs în domeniul învățământului, educației, științelor medicale și culturii spirituale în general [18, p.1].

Cu referire la cunoașterea limbii române și studierea ei de către studenții alolingvi, acad. Gh.Ghidirim menționa, în 2008, că „studenții din anul I... vin complet în alt mediu și nu se pot adapta..., cât îi privește pe cei de la anul V, lor li se cere să studieze și să vorbească în limba română, limba de stat a Republicii Moldova, consfințită prin Constituție... Majoritatea dintre ei sunt născuți aici, în trei ani li se oferă posibilitatea să se adapteze și să studieze... Dar când vine activitatea clinică, studenții urmează să contacteze cu pacientul. Atunci ce pretenții ar putea avea un viitor medic, dacă acesta nu cunoaște limba țării?” [19, f.3].

Statutul provizoriu al Universității a interzis, începând cu anul 1991, sustragerea studenților de la studii la lucrări care nu erau legate de procesul de învățământ. Doar în cazuri excepționale (și atunci, cu consimțământul studenților) acest lucru putea fi acceptat. Astfel, a luat sfârșit procesul de atragere a studenților la muncile agricole, toamna, în colhozurile și/sau sovhozurile de altădată.

O altă prevedere ținea de asigurarea pe cale reglementară a studenților cu plata unei burse lunare. În conformitate cu Hotărârea Guvernului RSS Moldova *Cu privire la măsurile de îmbunătățire a condițiilor materiale ale aspiranților, studenților de la instituțiile de învățământ superior, elevilor din instituțiile de învățământ mediu de specialitate și școlile medii tehnico-profesionale*, cu începere de la 1 ianuarie 1991, pentru studenții de la instituțiile de învățământ superior se stabilea următoarea mărime a bursei, în funcție de rezultatele obținute de studenți la examenele de admitere sau la sesiunile de examinare: cu note de la 9,6 până la 10 – bursa de grad superior care constituia 110 ruble; cu note de la 8,5 până la 9,5 – bursa de gradul unu, care constituia 100 de ruble; cu note de la 8 până la 8,4 – bursa de gradul doi, care era de 85 de ruble; cu note de la 6,5 până la 7,9 – bursa de gradul trei, de 60 de ruble. Bursele se stabileau de conducătorii instituțiilor de învățământ, cu participarea organizațiilor sindicale studențești și a grupelor de studii [20, p.2].

Afară de acestea, începând cu 1 ianuarie 1991 se instituiă următoarele burse lunare nominale majore: *Bursa Republicii*, pentru studenții de la instituțiile de învățământ superior, de 180 de ruble; *Bursa Gaudeamus* de 170 de ruble; *Bursa Nicolae Testemițanu*, pentru studenții Institutului de Medicină, de 160 de ruble. Totodată, în fiecare instituție de învățământ superior se mai stabileau maximum două burse nominale. Rectorii erau autorizați să acorde studenților *Burse personale ale Consiliului instituției de învățământ*, în sumă de 130 de ruble pe lună, pentru succese deosebite în studierea unor discipline și pentru creație științifico-tehnică, dar nu mai mult de una în cadrul fiecărei facultăți. Pentru studenții orfani era preconizată o bursă în valoare de 120 de ruble lunar. Pentru studenții din rândul foștilor militari rămași invalizi în urma rănilor, contuziilor, mutilărilor sau îmbolnăvirilor în timpul serviciului militar în Afghanistan se institua o bursă specială în sumă de 150 de ruble lunar [20, p.2].

În anul 1991, în conformitate cu hotărârea Guvernului RSS Moldova, la USMF „Nicolae Testemițanu” au primit burse speciale mai mulți studenți: *Bursa Republicii* – I.Dumbrăveanu, anul VI, Medicină Generală nr.1; V.Iapăscuță, anul IV, Medicină Generală nr. 2; *Bursa Gaudeamus* – P.Tun, anul IV, Pediatrie; S.Moraru, anul V, Stomatologie; *Bursa Nicolae Testemițanu* – V.Stratu, anul 3, Farmacie; R.Pascari, anul IV, Igienă și Sanitarie; *Bursa Consiliului științific al Institutului* – Z.Bunduchi, anul VI, Medicină Generală nr.1; T.Timiș, anul V, Medicină Generală nr.2; S.Gladun, anul III, Pediatrie; V.Anghenii, anul III, Stomatologie; V.Avornicița, anul IV, Farmacie; O.Lozan, anul III, Igienă și Sanitarie. De menționat faptul că mulți dintre foștii studenți premiați în prezent fac o carieră de succes în domeniul medicinei și farmaceuticii, atât în plan național, cât și în cel internațional.

Ulterior, grila bursei acordate studenților de la USMF „Nicolae Testemițanu” s-a completat cu altele noi. În anul 2005, Centrul de Informații Universitare, sub egida Consiliului Rectorilor din Republica Moldova, cu suportul financiar al Fundației *Soros-Moldova*, *Moldova-Agroindbank* și *Voxel*, anunța concursul de acordare a *Burselor de Merit-2005* studenților anilor III-IV (din ciclul de studii de patru ani) și anilor IV-VI (din ciclul de studii de cinci ani sau de șase ani, în cazul studenților de la USMF „Nicolae Testemițanu”), de la toate specialitățile, având media notelor pentru toți anii de studii nu mai mică de 9 – în domeniul științelor socioumanistice,

nota 8,5 – în domeniile științelor exacte, tehnice și medico-biologice, și nota 8 – în cazul studenților cu dizabilități. Programul oferea, în bază de concurs, burse anuale pentru cei mai buni studenți ai țării, în valoare de: gradul III – 3 000 lei; gradul II – 5 000 lei, gradul I – 7 000 lei. Candidații urmau să prezinte un dosar format dintr-un set de documente, inclusiv formularul de participare. Data-limită de prezentare a dosarelor era 5 aprilie 2005, iar totalurile concursului urmau să fie cunoscute la 13 mai 2005. În 2004, la un asemenea concurs participaseră 138 de candidați. Din partea USMF „Nicolae Testemițanu” s-au înscris 17 candidați, dintre care doi au câștigat premii de gradul I (Sergiu Baltaga și Vitalie Mazuru), trei premii de gradul II și șapte premii de gradul III [21, p.2]. În anul 2018, șapte studenți ai USMF „Nicolae Testemițanu” – Natalia Olaru, Ana Diaconu, Valeria Grigoriev, Sergiu Moraru, Dorin Spânu, Zinovia Vacula-Furtună, Maria Vasilevia primeau *Burse de Merit* în valoare de 12 000 lei [22, p.11]. În anul 2019, din 11 mediciști participanți la concurs, deținătoarea *Bursei de merit* a USMF „Nicolae Testemițanu” a devenit Natalia Peredelcu, studentă în anul V la Facultatea de Farmacie [23, p.9].

În conformitate cu Decizia nr.13/1 din 22 septembrie 2008 a Consiliului de Administrație a Universității, se aprobă acordarea, în anul universitar 2008–2009, a burselor – *Nicolae Testemițanu*, a *Senatului* și cea instituită cu ocazia a *50 de ani ai USMF*. Totodată, la 6 octombrie 2008 se aprobă Decizia 15/2b *Cu privire la menționarea studenților, rezidenților și doctoranzilor pentru succese în activitatea științifică*.

Un alt program de burse, realizat de Centrul de Informații Universitare, în cadrul unui parteneriat public privat – *Burse pentru Viitorul Tău!* – în susținerea tinerilor care provin din familii socialmente vulnerabile din Moldova, în valoare de 10 000 lei, pentru acoperirea necesităților de efectuare a studiilor (taxă de studii, cheltuieli de cazare, masă, rechizite etc.), a fost lansat în anul 2014. La Ediția a V-a, din anul 2018, șapte studenți ai USMF „Nicolae Testemițanu” (șase la Facultatea de Medicină nr.1 și unul la Facultatea de Stomatologie) – Xenia Șeremet, Aurelia Buciumaș, Dan Rotaru, anul I; Ștefan Crețu, anul III; Heba Verebcean, Marin Foteniuc, Maria Mogâldea, anul II, au devenit bursierii acestui program [24, p.9].

Studenții care ridicau burse la Medicină, și nu doar, erau considerați de societate, în mediul academic, didactic și studentesc, drept potențialul cel mai de valoare în promovarea profesiei alese și a instituției din care făceau parte. Potrivit *Statutului provizoriu al Universității*, studenților universitari, care susțineau examenele cu calificativele „9” și „10”, la cel puțin 75 la sută din disciplinele planului de studii, iar la restul disciplinelor obțineau nota „8” și treceau atestarea de stat cu calificativele „9” și „10”, li se elibera diplomă cu mențiune [11, p.1].

Tot ei erau plasați în categoria studenților *ideali*. Deși în unul dintre articolele ziarului *Medicus* se spune că *studentul ideal*, la Medicină, nu ar trebui să fie un geniu, calitățile pe care urmează să le posede un student la Medicină îl plasează tocmai în categoria enunțată. Decanul Facultății de Medicină, Gh.Plăcintă, menționa că „studentul trebuie să fie talentat, ambițios, inteligent, atent, conștiincios, punctual și, în primul rând, să fie OM. El trebuie să mai fie binevoitor, pozitiv, optimist, trăsături pe care fiecare le caută atunci când merge la un medic. Setea de cunoștințe, străduința și disciplina sunt calitățile fără de care un student la USMF nu ar putea supraviețui. El trebuie să fie în pas cu toate inovațiile din domeniul medicinei, să fie receptiv la tot ceea ce e nou și progresiv. E necesar să găsească timp pentru a merge la bibliotecă și a apela la sursele bibliografice și la Internet. Un student bun trebuie să transforme informația în ipoteză de lucru, pe care apoi să o analizeze. Pilonii de bază pe care se poate clădi un caracter puternic sunt seriozitatea, responsabilitatea, colegialitatea, spiritul de echipă și încrederea în ceilalți semeni. Un student foarte bun trebuie să se integreze în mediul studentesc, academic și medical... trebuie să respecte principiile morale, nu trebuie să uite de dezvoltarea propriei personalități și să se ocupe de propria sănătate” [25, p.6].

În ceea ce privește numărul studenților înmatriculați la anul I, comparând cifra celor înscriși din an în an, până în 2018, putem spune că cel mai mare număr de studenți a fost înregistrat în anul 1991 – 1 053 de persoane. După această dată contingentul studenților a variat între 600 și 900 de persoane.

Dintre studenții înmatriculați în anul 1991, 690 erau după absolvirea școlilor medii generale, 357 – după absolvirea școlii de medicină; 128 erau medaliați, 190 – cu diplome de mențiune; 351 – bărbați și 702 – femei. După criteriul etnic: 888 erau moldoveni, 56 – ucraineni, 54 – ruși, 15 – găgăuzi, 14 – bulgari, 3 – evrei, 13 – români, 10 – alte naționalități. Dintre aceștia, 34 erau demobilizați din armată, 5 – orfani aflați sub tutelă; 503 – din orașele republicii, 531 – din localitățile rurale, 123 – din raioanele de sud; 722 – cu limba română de studiu și 331 – cu limba rusă de studiu [26, p.4].

În anul 1992, numărul studenților înmatriculați la anul I a scăzut semnificativ. Potrivit rezultatelor de admitere, cifra studenților se estima la 697 de persoane, dintre care 408 erau după școli medii generale, 202 – după școli de medicină; șapte – medaliați, 74 – cu diplome de mențiune; 276 – bărbați; 421 – femei. Potrivit criteriului etnic, 589 erau moldoveni, 38 – ucraineni, 29 – ruși, 16 – găgăuzi, 16 – bulgari, 2 – evrei, 7 – alte naționalități; 672 erau din republică; 468 – cu limba română de studiu și 229 – cu limba rusă de studiu [27, p.4].

La începutul anilor 1990 mai persista problema etnică de admitere la instituții de învățământ superior. În anul 1991, la USMF „Nicolae Testemițanu” din cei peste 5 000 de studenți la instituție își făceau studiile reprezentanții a 23 de naționalități – moldoveni, ruși, ucraineni, evrei, găgăuzi, belaruși, georgieni, armeni ș.a. [28, p.1].

În anul 2001, la USMF „Nicolae Testemițanu” erau înmatriculate, la anul I, 556 de persoane și transferate, pe parcursul anului, de la ULIM – 713 persoane, ca în anul 2002 în procesul de studii să fie implicați 3 583 de studenți, dintre care 1 848 erau bugetari și 1 099 pe bază de contract [29, ff.3-4]. Din cei 556 de studenți înmatriculați în anul 2001, 350 erau la buget, 21 – la extrabuget și 185 – prin contract. Din numărul total de studenți, la Facultatea de Medicină Generală își făceau studiile 2 640, inclusiv: la Medicina Preventivă – 71, la Pediatrie – 49, la Stomatologie – 586, la Farmacie – 357 [29, ff.3-5].

Conform Hotărârii Guvernului Republicii Moldova din 10 iulie 2002 *Cu privire la înmatricularea în anul 2002 a unor categorii de studenți în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova cu finanțare extrabugetară*, la Universitate erau înmatriculați 21 de candidați din categorii socialmente vulnerabile, din familii cu mulți copii, orfani, din familii cu un singur părinte. În anul de studii 2001–2002 s-a majorat numărul candidaților din localitățile rurale, constituind 60 la sută (189 de persoane), în raport cu 50 la sută (169 de persoane) în anul de studii 2000–2001 [29, f.6].

În anul de studii 2005–2006, la anul I au fost înmatriculați 839 de studenți, inclusiv 680 cu finanțare bugetară, 149 pe bază de contract și 10 persoane (din familii socialmente vulnerabile) din contul extrabugetar al Universității. Ca și în anii precedenți, la USMF „Nicolae Testemițanu” au fost înmatriculați: 536 (63,9 la sută) de absolvenți ai liceelor, 217 (25,9 la sută) – ai școlilor medii de cultură generală și 76 (9,2 la sută) – ai colegiilor. Conform *Regulamentului de organizare și desfășurare a admiterii*, candidaților din localitățile rurale, centrele raionale și orașele mici le-au fost oferite 70 la sută din planul admiterii și 30 la sută – candidaților din municipiile Chișinău și Bălți [30, f.2-5].

Din anul universitar 2006–2007 susținerea bacalaureatului, pentru studenții anului I, absolvenți ai școlilor medii de cultură generală, a devenit obligatorie. Această lichidare de diferențe s-a pus în seama universităților. Astfel, din cei 892 de studenți înmatriculați la anul I la USMF „Nicolae Testemițanu”, 200 au susținut examenul de bacalaureat preconizat [31, f.1], iar în anul 2009, din cei 137 de studenți la anul I au susținut cu succes examenele de bacalaureat 130 [32, f.4]. Ulterior, în anul 2010, în conformitate cu *Regulamentul de organizare și desfășurare a admiterii în instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova*, admiterea la USMF „Nicolae Testemițanu” s-a desfășurat în bază de concurs, ponderea de înmatriculare a candidaților în baza diplomelor de bacalaureat crescând până la 82 la sută [33, ff.5-8].

Din anul 2008 a dispărut din grila celor înmatriculați categoria studenților finanțați din sursele speciale ale Universității. Astfel, din cei 700 de studenți autohtoni, înmatriculați în anul 2008, 550 erau cu finanțare bugetară și 150 – pe bază de contract [34, ff.2-7]. Din cei 748 de studenți autohtoni înmatriculați la anul I în 2010, 479 erau cu finanțare bugetară și 269 – pe bază de contract [35, ff.3-7]. În anul 2013, din 700 de studenți înmatriculați la anul I, 475 erau cu finanțare bugetară și 225 – pe bază de contract [36, p.1].

Pe parcursul anilor, cele mai solicitate facultăți au devenit cea de Stomatologie și de Farmacie. Deoarece absolvenții acestor specialități activează în majoritatea instituțiilor private, din anul 2016 la aceste facultăți nu se mai prevăd locuri finanțate din bugetul de stat [37, ff.8-15].

După 1991, apogeul numeric al studenților autohtoni înscriși la anul I a fost atins în anul 2008, cu cifra de 960 de persoane. După această dată, contingentul studenților din Republica Moldova care alegeau să studieze medicina la USMF „Nicolae Testemițanu” este în continuă descreștere. Mai mult ca atât, se atestă exodul studenților autohtoni peste hotarele țării. Cu referire la acest aspect, rectorul, acad. Ion Ababii, menționa: „Cu regret, s-au confirmat presupunerile noastre.., dintre studenții înmatriculați cu note mari.., capabili de a face studii de calitate, o parte pleacă peste Prut, alții în țările UE și în SUA” [38, ff.4-6]. Într-un alt context, rectorul USMF recunoștea: „Nu poate să nu ne îngrijoreze numărul mic de candidați care participă la concurs” [39, ff.10-15]. Pentru informație, din cei 695 de studenți înmatriculați în anul 2015, 101 persoane au părăsit

Universitatea [40, ff.4-6]. În anul 2017, din cei 690 de studenți înmatriculați la anul I și-au retras documentele 33 de persoane [41, ff.4-7]. În anul 2018, din cei 766 de studenți înscriși la anul I au plecat 34 de persoane [42, ff.10-15].

Pentru a spori rândurile studenților în aulele Universității, au fost demarate campanii de promovare a instituției, fiind organizate expoziții specializate *Alma Mater*, în incinta Muzeului Național de Istorie a Moldovei. De exemplu, la expoziția din zilele de 13–16 aprilie 2005 o persoană responsabilă din cadrul Comisiei de admitere a USMF „Nicolae Testemițanu” oferea răspunsuri la întrebările părinților și elevilor: despre condițiile de admitere, datele de depunere a cererilor, numărul de locuri bugetare la diferite facultăți, costul studiilor pe bază de contract etc. [43, p.1]. Tot la compartimentul promovare se înscrie și *Ziua ușilor deschise* [44, p.8], care se organizează în fiecare an, în Blocul Central al USMF „Nicolae Testemițanu” [45, p.3], sau alte concursuri de promovare [46, p.7; 47, p.8].

În funcție de tabloul variației numărului studenților autohtoni înscriși la anul I la USMF „Nicolae Testemițanu” se schimbă și media academică, de la un an la altul. Potrivit *Statutului provizoriu al Universității de Medicină...*, cunoștințele și deprinderile practice ale studenților sunt apreciate după sistemul de 10 puncte [12, p.1].

În anul 2003, dintre candidații din localitățile rurale (60 la sută locuri din planul admiterii) și cei din localitățile urbane (40 la sută locuri), în cadrul sesiunii de admitere doar 9–12 la sută au confirmat notele din documentele de studii, iar 5–12 la sută nu au promovat probele de concurs. Acest fapt indică nivelul scăzut de pregătire în instituțiile preuniversitare, care nu corespunde cerințelor de studii la Medicină [48, ff.2,4-12].

În anii de studii 2005–2006, 2006–2007 se recunoștea că media generală la locurile cu finanțare bugetară era de cca nota „9”, practic identică cu media din anul 2004–2005. Spre exemplu, media de admitere a celor 839 de persoane înmatriculate în anul 2006 (603 – absolvenți ai liceelor; 212 – absolvenți ai școlilor medii de cultură generală; 77 – absolvenți ai colegiilor) era de 9,34 – la Stomatologie; de 8,97 – la Medicină Generală, de 9,07 – la Farmacie și de 8,5 – la Sănătate Publică [49, ff.3-4]. Cu toate acestea, administrația USMF „Nicolae Testemițanu” era conștientă de faptul că în spatele cifrelor abstracte se ascundeau o parte din studenți al căror nivel de pregătire era unul precar [50, ff.4-5].

În anul universitar 2008–2009 media de concurs la 99 la sută din absolvenții înmatriculați la USMF „Nicolae Testemițanu” varia între notele „8” și „10”. În pofida indicatorilor favorabili, acad. Ion Ababii solicita ca la disciplinele *Chimie, Biologie celulară, Anatomie, Biofizică, Histologie* etc. să fie ținute cursuri și consultații suplimentare, în special pentru absolvenții școlilor de cultură generală [51, ff.5-7].

Ulterior, grație ponderii candidaților în baza diplomelor de bacalaureat, media generală de înmatriculare la locurile cu finanțare bugetară a crescut constant. În anul 2010 aceasta a variat la toate facultățile de la 9,11, până la 9,69 [52, ff.9-10]. În anul universitar 2011–2012 media de concurs pentru toate facultățile (în total 750 de studenți autohtoni înmatriculați) s-a plasat mai sus de 9 [53, ff.4-7].

O scădere semnificativă a mediei a fost înregistrată în anul universitar 2017–2018. Pentru prima dată, lotul studenților autohtoni de 766 de persoane (407 – cu finanțare bugetară și 359 – pe bază de contract) a fost înmatriculat cu nota medie de 7,5, fenomen explicat prin nivelul mai slab al cunoștințelor la disciplinele *Chimie, Biologie, Fizică* [54, ff.11-13]. Din acest considerent, rectorul, acad. Ion Ababii, atenționa angajații Universității ca tinerii care aveau deficiențe cu media academică să fie pregătiți suplimentar pentru ca aceștia să atingă nivelul necesar de cunoștințe în însușirea disciplinelor universitare.

Cu referire la pregătirea slabă și media scăzută a studenților-candidați la Medicină, acad. Ion Ababii declara în anul 2003: „Suntem obligați să formăm, din acest contingent, cadre calificate pentru medicina autohtonă. E necesar să conștientizăm responsabilitatea majoră care ne revine, ce dificultăți serioase îi așteaptă pe acești tineri, mai ales în primii ani de studii, ce eforturi trebuie depuse pentru a ne onora datoria civică... Pregătind un medic bun din rândurile celor care nu au avut parte de profesori dotați (ei, cu regret, își încearcă soarta peste hotare), ne-am face datoria sfântă față de viitorul medicinei noastre (s.n.), în caz contrar, peste 10–15 ani țara noastră va fi nevoită să plătească valută, invitând medici din alte țări (s.n.)” [55, ff.6-12].

Tradițional, procesul de instruire la USMF „Nicolae Testemițanu” este marcat de doi indicatori de bază: *reușita și calitatea studiilor*. Trebuie să avem în vedere faptul că situația socioeconomică și social-politică dintotdeauna și-a lăsat amprenta asupra calității procesului educațional. În vederea sporirii eficienței în asigurarea procesului de învățământ, în perioada post-sovietică s-a pus accentul pe motivația pregătirii viitorilor medici. Toate acestea, evident, nu puteau fi rupte din realitățile cotidiene ale societății; or, „pregătirea nesatisfăcătoare a elevilor în școală, starea materială precară a părinților și studenților, disciplina scăzută printre

studenți în a-și îndeplini obligațiunile... solicita o înăsprire a cerințelor față de disciplina studenților și salariaților, precum și disciplină în atestarea studenților la examenele de promovare și de stat" [56, f.3].

Diminuarea reușitei academice în primii ani de studii ai studenților la Medicină este în legătură directă cu nivelul de pregătire din anii preuniversitari. De exemplu, în anul de studii 1999–2000 se constata o scădere a reușitei absolute a mediei pe Universitate, de la 72,1 la sută până la 69,7 la sută. În raport cu anii de studii, în anul de învățământ 2001–2002 cea mai bună reușită și calitate a instruirii era înregistrată la anul VI [57, ff.3-8].

În anul 2006, la una dintre ședințele Senatului, rectorul Universității sublinia: „Este cunoscut faptul că reușita și calitatea descrește de la anul I la III și se majorează de la IV la VI. O parte dintre studenții primilor ani de studii nu-și onorează obligațiile și ca rezultat sunt exmatriculați. Ceea ce ține de calitate la anii II și III de studii (care nu atinge nici 23 la sută), se explică prin faptul că în acești ani studenții trec unele dintre cele mai complicate discipline medico-biologice. Informația parvenită din partea studenților ne vorbește despre crearea unor obstacole subiective și lipsa transparenței în procesul de evaluare. Rămânem îngrijorați că cei neadmiși la sesiune constituie 6,8 la sută; din rândul celor admiși, 307 studenți, sau 8,1 la sută, au lipsit nemotivat de la examene [58, ff.2-5].

În ceea ce privește reușita și calitatea însușitei pe facultăți, cu excepția celei de Medicină Generală, care cedase la reușită cu 6,9 la sută și la calitate cu 7,5 la sută, toate celelalte facultăți, inclusiv specializările la Pediatrie și la Medicina preventivă, sporiseră în raport cu anul universitar 2000–2001 [59, ff. 5-8]. Evaluarea nivelului de cunoștințe ale studenților a dus la scăderea reușitei pe Universitate, de la 69,7 la sută în anul universitar 2001–2002, până la 59,4 la sută în anul 2002–2003, și a calității mediei de la 35,3 la sută la 27,4 la sută, ultima fiind foarte joasă la Facultatea de Farmacie (19,1 la sută) [60, ff.8-12]. În general, acad. Ion Ababii menționa că „scăderea reușitei este caracteristică pentru toate facultățile universitare. Neadmiși la sesiune au fost 11,2 la sută dintre studenți, iar din rândul celor admiși – 12,4 la sută, cca 510 studenți au lipsit nemotivat de la examene, dintre care 150 autohtoni și 360 străini” [60, ff.8-12].

În anul universitar 2005–2006 calitatea instruirii reflectată de notele „7”–„10” a atins 38,5 la sută, indice pozitiv în comparație cu anul 2004–2005, dar insignifiant ca valoare pentru Universitate [61, ff.3-5].

În anul de studii 2006–2007, atât reușita studenților pe Universitate, cât și calitatea instruirii (reflectată de notele „7”–„10”), a atins 88,8 la sută, crescând cu 11 la sută, comparativ cu anul precedent (77,5 la sută), și, respectiv, cu 40,2 la sută. S-a redus numărul studenților neadmiși la sesiune, care constituia 5,4 la sută comparativ cu 6,8 la sută în anul 2005–2006. Din rândul celor admiși, 174 de studenți (4,4 la sută) nemotivat nu s-au prezentat la examene [62, ff.2-4].

În anul 2009 analiza comparativă pe facultăți înregistra cea mai bună calitate la Facultatea de Medicină (53,7 la sută), iar cea mai joasă la Facultatea de Farmacie (35,0 la sută) [63, ff.2-7]. În anul universitar 2010–2011 cea mai bună calitate era la Facultatea de Medicină (56,2 la sută) și mai puțin îmbucurătoare la Facultatea de Stomatologie (35,4 la sută) [64, ff.3-7]. Ulterior, în anul universitar 2011–2012 calitatea la Facultatea de Stomatologie s-a reabilitat atingând cota de 72,5 la sută, însă a scăzut la Facultatea de Farmacie (53,2 la sută) [65, ff.4-7]. În anii care au urmat calitatea pe facultăți a rămas în limitele parametrilor descriși [66, ff.4-6]. Deja în anii universitari 2016–2017 și 2017–2018 analiza calității pe facultăți arăta că Stomatologia și Medicina dețineau 71 la sută și, respectiv, 70,3 la sută, situația la Facultatea de Farmacie rămânând în limitele a 56,1 la sută [67, ff.4-7; 68, ff.12-15].

Cu trecerea la catedrele clinice, s-a observat o majorare a indicatorilor de bază, care ating cota maximă în anul de absolvire. Rezultatele obținute prin utilizarea metodei de evaluare asistată de calculator, comparativ cu metodele tradiționale din anii precedenți, a relevat o tendință de creștere a reușitei și a calității la disciplinele anilor II și III [69, ff.6-7].

Printre cauzele nereușitei studenților în primii ani de studii nominalizăm în special nivelul redus de instruire în învățământul preuniversitar, care îi făcea să se confrunte cu dificultăți serioase. După părerea conf. univ. L.Țaranov, șefa Catedrei de genetica umană și biologie moleculară, cauzele nereușitei studenților de la anul I rezidă în numărul insuficient de manuale (cca 100), în mediul de trai al studenților de la anul I și în nivelul insuficient de pregătire preuniversitară – „mulți nu știu noțiuni elementare din Biologia generală”. Pentru evitarea pe viitor a nereușitelor, L.Țaranova declara: „În curând o să apară materiale noi pentru studii. Se vor face, la fiecare lecție practică, lucrări-test. Este posibil să se lucreze suplimentar cu studenții, pentru aceasta se pune la dispoziție, de la ora 15:00 la ora 18:00, un profesor de serviciu, care este gata să se ocupe cu studenții, munca lui fiind absolut gratis” [70, p.2].

În anul 1999, 350 de studenți au avut restanțe la următoarele discipline: la anul I, 94 de studenți – Anatomia, 120 – Genetica umană și Biologia moleculară; la anul II, 63 de studenți – Economia ocrotirii sănătății, 91 – Filosofia și etica, 116 – Fiziologia omului; la anul III, 79 de studenți – Fiziopatologia, 103 – Chirurgia, 90 – Farmacologia, 146 – Morfopatologia [70, p.2].

Pentru ameliorarea situației, cadrelor profesoral-didactice li se cerea să fie înțelegători și să depună eforturi deosebite pentru a susține studenții restanțieri. Din aceste considerente, în orarul anului I au fost prevăzute ore suplimentare la *Chimie*, *Biologia moleculară* și la *Limba română*. Acad. Ion Ababii menționa: „Este necesar ca decanatele, catedrele anului I să asigure o selecție obiectivă pentru promovarea studenților la anul II. Aici se cere o muncă minuțioasă, mai ales cu absolvenții școlilor de cultură generală. La catedrele primului an de studii se solicită crearea unei atmosfere calme, binevoitoare, iar la unele discipline trebuie continuată practica cursurilor, a consultațiilor în grup și individuale suplimentare” [71, ff.4-5].

O altă cauză a nereușitei studenților ar fi situația social-economică și dezastrul financiar din anii 1990 [72, ff.4-5]. De exemplu, în 1997 rectorul USMF „Nicolae Testemițanu” anunța autoritățile statului că pregătirea unui student la toate universitățile costă foarte scump, dar mai ales în domeniul medicinei. De aceea, rectorul solicita permisiunea ca în perioada de tranziție a Republicii Moldova să se perceapă câte o taxă simbolică de 200–300 lei de la fiecare student. În cazul Facultății de Stomatologie, acad. Ion Ababii sublinia: „Noi cerem de la fiecare student să-și procure setul necesar de materiale. În caz contrar, acesta nu poate fi pregătit pentru profesie” [73, p.3].

Mulți studenți, pentru a face față dificultăților materiale în perioada de restriște a Republicii Moldova, erau nevoiți să lucreze și să lipsească nemotivat de la ore. În anul 2000, absențele nemotivate se recuperau în urma achitării unei taxe simbolice [74, p.1]. Chiar dacă, în conformitate cu Hotărârea nr.102 din 2 februarie 2005 a Guvernului Republicii Moldova, plafonul de acordare a burselor se majorase, pentru 40-70 la sută din numărul studenților [75, p.1] acestea nu erau suficiente. În unul dintre numerele ziarului *Medicus*, o studentă specifică: „În fosta URSS un student după anul III, la Universitate, se egala cu un absolvent de colegiu, specialitatea Farmacie. Acum însă, odată cu extinderea sarcinilor întregului sistem farmaceutic, această echivalență nu mai există... E adevărat că din 2005 bursa s-a majorat și o primesc 70 la sută dintre studenții bugetari” [76, p.3].

Cadrelor didactice și profesorii universitari urmau să acorde o atenție sporită însușirii materiei de către studenți. La acest capitol, în una dintre ședințele Senatului rectorul Universității se adresa contingentului didactic: „Este de neconceput intenția de a crea obstacole premeditate prin umilirea studenților, cerințe exagerate... Vă rog, să nu uitați că notele de la examene sunt o apreciere nu doar a cunoștințelor studenților, dar și a muncii Dumneavoastră. Catedra duce responsabilitatea deplină de rezultatele examenului și sub acest aspect trebuie apreciată activitatea catedrei și a fiecărui angajat în parte la promovarea pe bază de concurs. Mulți profesori se adresează la Rectorat indignați de ceea ce se vorbește despre Universitate, apreciind lucrurile ca o pată pentru colectiv. O parte din academicieni au propus ca evaluarea cunoștințelor la examene să se efectueze de titularii disciplinelor înrudite sau de o comisie specială” [77, ff.6-8].

O altă problemă care trebuie consemnată ține de starea de sănătate a studenților. Stilul de viață și condițiile specifice de activitate fac diferența între studenți și toate celelalte categorii de populație și îi face adesea extrem de vulnerabili. Încă în anul 1991, Comitetul Sindical al Studenților USMF „Nicolae Testemițanu” anunța că *Sanatoriul-profilatoriu Medic* era principala bază de tratament a studenților Institutului de Medicină din Chișinău. Activitatea lui cuprindea profilaxia și tratamentul diferitelor maladii de care sufereau studenții și, în primul rând, a celor de profil terapeutic (afecțiunile aparatului respirator, cardiovascular, locomotor etc.). La dispoziția pacienților erau: Laboratorul clinic, cabinetele de electrocardiografie, tratamente balneare, dușul subacvatic, dușul *Charcot*, masajul, somnul electric, dușul vibrator. Deosebit de comodă pentru studenți era funcționarea Cabinetului stomatologic, care îi scutea de pierderi de timp în policlinicile orașenești... Sanatoriul permitea, anual, odihna și tratamentul a cca 1 400 de studenți... [78, p.3].

Mediul în care ajunge tânărul din momentul admiterii la facultate determină creșterea nivelului stresului. Procesul de pregătire profesională în domeniul medical este de lungă durată și implică factori de stres. Percepția și prelucrarea unui volum major de informații sub presiunea timpului, mai ales în perioada sesiunilor, curriculumul consistent, evaluările și examinările frecvente, utilizarea intensivă a tehnologiilor computerizate în educație, schimbarea locului de trai (din familie în cămin), problemele legate de relațiile interpersonale,

emoționale, de comunicare în grupul academic – constituie factorii care provoacă schimbări ale stării de sănătate a tinerilor.

Potrivit cercetărilor recente efectuate în domeniul evoluției stării de sănătate la studenții medici, în ultimele decenii a crescut nivelul morbidității somatice printre studenți, iar în structura patologieilor depistate predomină bolile analizatorului vizual, ale sistemului digestiv și musculoscheletal [79, p.37]. Rezultatele studiilor atestă o prevalență mai înaltă a anxietății și depresiei la studenții-medici în raport cu restul populației, iar răspândirea fenomenului anxios-depresiv la diferite etape de formare profesională atestă date contradictorii.

Calitatea vieții studenților este un factor care contribuie la succesul academic și la atingerea obiectivelor în cariera medicală. Rezultatele cercetărilor relevă faptul că în structura bolilor ochiului și anexelor sale, printre studenții anului I predomină miopia, cu 157 de cazuri (22,30 la sută), în grupul bolilor sistemului osteoarticular, ale mușchilor și țesutului conjunctiv – scolioza toraco-lombară, cu 115 (16,34 la sută) cazuri. În structura patologieilor aparatului genito-urinar cota mai mare este prezentă prin pielonefrita cronică, cu 50 (7,1 la sută) cazuri, în bolile sistemului nervos – cefaleea, supranumită „de tensiune”, cu 49 (6,69 la sută) de cazuri¹.

Alte cauze ale nereușitei studenților rezidă în: situația social-economică și lipsa încrederii în viitorul profesiei alese; interesul scăzut al unui număr semnificativ de studenți față de procesul de studii; reușita slabă a unei bune părți de studenți străini și a studenților cu studii prin contract; cerințele exagerate la unele catedre și munca pedagogică insuficientă a unor profesori, conferențieri, asistenți cu studenții, pe parcursul anului [80, ff.4-5].

Desigur, nu putem nega faptul că printre studenții restanțieri se regăsesc și unii care într-adevăr sfidează procesul de studii. În acest context, potrivit *Cartei universitare* și rezultatelor la sesiuni, decanatele sunt obligate să ia măsuri drastice în raport cu acești studenți, inclusiv exmatricularea lor. Astfel, în anul 2003, în urma sesiunii de iarnă, au fost exmatriculați 124 de studenți, inclusiv 70 autohtoni și 54 străini, iar în urma sesiunii de vară au fost exmatriculați alți 88 de studenți [81, ff.10-11]. În anul universitar 2010–2011, din cauza nereușitei, au fost exmatriculați 226 de studenți, sau 4,55 la sută din nominal [82, ff.3-7].

În contextul exmatriculărilor, rectorul Universității menționa, în anul 2006: „Nu toți studenții au conștientizat că nivelul și calitatea cunoștințelor sunt criteriile de bază pentru promovarea anului de studii. Drept consecință, din cei 4 330 de studenți, la finele ambelor sesiuni au fost exmatriculate 142 de persoane, inclusiv 110 – autohtoni și 32 – din alte țări” [83, ff.2-5].

Pentru a ameliora reușita și calitatea instruirii studenților, s-a recurs inclusiv la crearea unui *Centru de Consiliere Psihologică și Ghidare în Carieră*. Misiunea Centrului este de a contribui la: adaptarea studenților de la anul I; consilierea lor individuală; monitorizarea evoluției profesionale a absolvenților; încadrarea personalului didactic începător, dar și la identificarea dificultăților de comunicare [84, ff.13-15].

Bilanțul activității educaționale se face în funcție de reușita studenților în anii terminali de studii. Potrivit rapoartelor de activitate, la finele anului universitar 1999–2000 majoritatea studenților, în cadrul examenelor de stat de absolvire, la toate facultățile, demonstraseră cunoștințe teoretice profunde și se puteau orienta în situații dificile de diagnostic, tratament și profilaxie [85, ff.4-5]. În 2002, reușita absolvenților la toate facultățile a constituit 100 la sută. În afară de examenul la *Igienă*, la care calitatea a fost de 76,2 la sută, și *Epidemiologie*, 81 la sută, la toate celelalte examene calitatea s-a menținut la 90 la sută, iar la *Chirurgie* a ajuns la 98,3 la sută. În anul 2003, la toate examenele de stat, cu excepția *Igienei* și *Epidemiologiei*, a scăzut calitatea însușitei, nivelul cel mai jos fiind înregistrat la Facultatea de Farmacie – de 58,4 la sută. Exigența sporită a comisiilor de examinare față de nivelul de cunoștințe al absolvenților a dus la faptul că șase studenți ai Facultății de Medicină Generală să obțină note negative la examenul *Medicina internă*, iar trei absolvenți ai Facultății de Farmacie – note negative la examenul complex *Farmacie*. Datele din anul 2006 demonstrează

¹ Printre studenții anului V, în clasa bolilor ochiului și anexelor sale predomină miopia cu 178 (16,12 la sută) de cazuri, în grupul bolilor sistemului osteoarticular, ale mușchilor și țesutului conjunctiv – scolioza toraco-lombară cu 210 (19,02 la sută) cazuri. În structura patologieilor aparatului genito-urinar cota mai mare este prezentă prin pielonefrita cronică cu 51 (4,62 la sută) de cazuri, în bolile sistemului nervos – cefaleea „zisă de tensiune” cu 23 (2,08 la sută) de cazuri. Una dintre cele mai frecvente patologii s-a dovedit a fi scolioza (18,77 la sută), urmată de miopie (15,91 la sută), boala cronică a amigdalelor 71 (9,03 la sută). La anul V s-au depistat 80,58 la sută persoane cu patologii somatice cronice, 76,74 la sută fiind femei. În structura morbidității predomină scolioza cu 18,77 la sută și miopia cu 15,91 la sută. Ponderea persoanelor depistate cu o maladie a fost de 29,81 la sută, iar numărul maxim de patologii depistate la o persoană a fost opt. Semne ale depresiei au fost înregistrate la 26,23 la sută de studenți, dintre care 57,87 la sută femei. Cuantificarea depresiei a evidențiat la 68,83 la sută persoane o depresie ușoară. *A se vedea* [79, p.51,85].

că la examenele de stat, la toate facultățile, studenții au arătat cunoștințe teoretice și practice satisfăcătoare [86, ff.3-4].

La absolvirea Universității, studenții erau repartizați la muncă în conformitate cu condițiile ordinului de stat, ale contractelor încheiate și ale legii despre repartizarea și utilizarea în economia națională a absolvenților instituțiilor de învățământ mediu și mediu de specialitate. În baza concursului, persoanelor care absolviseră Universitatea cu diplomă cu mențiune li se acorda dreptul de a-și alege locul de muncă. În anul 1991, din cei 653 de absolvenți de la Medicină 248 de absolvenți (37,9 la sută din numărul total) au fost repartizați în orașele Chișinău, Bălți, Tiraspol și Tighina. În cadrul instituției au fost lăsați 49 de medici tineri, pentru specializarea în unele ramuri ale medicinei, gen: endoscopie, hematologie, anesteziologie/reanimare/resuscitare, biochimie, pulmonologie, domenii în care se resimțea o necesitate acută de specialiști în republică [87, p.1]. Pe parcurs, însă, practica de a repartiza la muncă și-a pierdut din intensitate.

La finalul studiilor la USMF „Nicolae Testemițanu”, de obicei în luna iunie a fiecărui an, cca 900 de absolvenți autohtoni și cei din țările străine, care își fac studiile în cadrul Universității, se obligă să respecte cu sfințenie pe tot parcursul activității lor *Jurământul lui Hippocrate*, să-și consacre cunoștințele și forțele ocrotirii și ameliorării sănătății omului, prevenirii și tratării bolilor, să muncească cu abnegație în interesul poporului [88, p.1]. Absolvenții își exprimă mulțumirea și recunoștința față de *Alma Mater*, pentru răbdare, pentru cunoștințe și pentru posibilități de evoluare, întrucât au devenit persoane cu un set de valori bine definite, puși în serviciul umanității, medicina reprezentând, în esență, iubire de oameni, dăruire și abnegație [89, p.2]. La 1 octombrie 2020, în cadrul Universității își făceau studiile 5 734 de studenți, 76 de masteranzi, 389 de studenți-doctoranzi și 2100 de medici-rezidenți și secundari clinici [90, p.1].

În zilele festivității de absolvire, tinerii medici adresează mulțumiri, în special profesorilor, deoarece dincolo de teorie, ore academice și practice, ei sunt acei care îndrumă absolvenții spre profesia aleasă și le cultivă dragostea față de specificul ei [91, p.1].

Considerații finale. Dacă la începutul anilor 1990 cerințele de admitere la Universitate au fost racordate la noile realități ale tânărului stat Republica Moldova, punându-se accent pe identitate și pe cunoașterea limbii române, în prezent, pe lângă acest fapt, se atenționează și asupra cunoașterii limbilor de circulație internațională. Exodul masiv al cetățenilor Republicii Moldova se reflectă ca în oglindă și asupra dinamicii studenților autohtoni² de la USMF „Nicolae Testemițanu”. De la un an la altul se constată reducerea numărului de candidați dornici de a face studii în domeniul medicinei și farmaceuticii în Republica Moldova. Parcursul academic merituos al studenților autohtoni și-a lăsat în timp amprenta pozitivă: cei mai buni studenți devenind și cei mai buni specialiști în domeniul medicinei și farmaceuticii. În procesul de studii la Universitate se constată o abordare firească, venită din zona ocrotirii sănătății, unde studenților le sunt create condiții optime de activitate fizică și psihoemoțională.

Referințe:

1. Institutul de Stat de Medicină din Chișinău „Nicolae Testemițanu” invită la facultățile: Medicină Generală, Pediatrie, Stomatologie, Farmaceutică, Igienă și Sanitarie. În: *Medicul*, 1991, nr.13-14 (807-808), p.1.
2. ABABII, I. Dragi elevi, viitori studenți! În: *Medicus*. Ediție specială, 2019, mai, p.1.
3. Condițiile de admitere la Institutul de Stat de Medicină „Nicolae Testemițanu” din Chișinău pentru anul de studii 1991–1992, În: *Medicul*, 1991, nr.13-14 (807-808), p.3.
4. Concepția de instruire a cadrelor în Universitatea de Medicină „N.A. Testemițanu” din RSS Moldova. În: *Medicul*, 1991, nr.4 (798), p.1.
5. POSTOLACHI, I. Discuțăm proiectul statutului provizoriu al Universității de Medicină „N.A. Testemițanu” din RSS Moldova. Acceptăm. În: *Medicul*, 1991, nr.1, p.1.
6. Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova anunță admiterea pentru anul 2005. În: *Medicus*. Ediție specială, 2005, aprilie, p.3.
7. Sfatul candidaților la admitere în Institut: la Fizică, la Biologie, la Chimie, la Limbă și Literatură. În: *Medicul*, 1991, nr.13-14 (807-808), p.4.

² Referitor la studenții străini de la USMF „Nicolae Testemițanu” a se vedea studiu nostru [92, p.94-104].

8. Completați corect documentele. În: *Medicul*, 1991, nr.13-14 (807-808), p.3.
9. *Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova* /Coord.: Gheorghe Baci; resp. de ed.: Ion Ababii, Chișinău: Elan Poligraf, 2015.
10. Statutul provizoriu al Universității de Medicină „N.A. Testemițanu” din RSS Moldova. În: *Medicul*, 1991, nr.2-3 (796-797), p.1.
11. Casă nouă pentru generație nouă. În: *Medicul*, 2000, nr.1 (IX), p.2.
12. Statutul provizoriu al Universității de Medicină „N.A. Testemițanu” din RSS Moldova. În: *Medicul*, 1991, nr.2-3 (796-797), p.1.
13. Salut, Universitate! În: *Medicul*, 2000, nr.1 (IX), p.1.
14. Au jurat că vor învăța și vor deveni specialiști de valoare, În: *Medicus*, 2018, nr.7-8 (913-914), p.1.
15. Înmatricularea festivă în rândurile comunității academice universitare. În: *Medicus*, 2009, nr.4 (826), p.1-2.
16. *Interviu realizat de Lidia Prisac cu arhivista Liubov Bajcova la 12 iulie 2019*. Arhiva privată a autorilor.
17. Arhiva curentă a Senatului USMF „Nicolae Testemițanu” (ACSUSMF), Darea de seamă a rectorului din 18 octombrie 2000., ff. 2-5.
18. Admiterea – 2005. În: *Medicus*. Ediție specială, aprilie 2005, p.1.
19. ACSUSMF, Proces-verbal nr.11 din 15 octombrie 2008 a Senatului USMF „Nicolae Testemițanu”.
20. Burse noi. În: *Medicul*, 1991, nr.5 (799), p.2.
21. Burse de merit 2005 – pentru cei mai buni studenți ai țării. În: *Medicus*, 2005, nr.1 (789), p.2.
22. Mediciniștii au obținut șapte Burse de Merit. În: *Medicus*, 2018, nr.4-6 (910-912), p.11.
23. Natalia Peredelcu – deținătoarea Bursei de Merit 2018. În: *Medicus*, 2019, nr.10-12 (920-922), p.9.
24. Învingătorii programului „Burse pentru viitorul tău”, 2018. În: *Medicus*, 2019, nr.1-3 (917-919), p.8.
25. PLĂCINTĂ, Gh. Cum vedeți un student ideal la medicină? În: *Medicus*, 2009, nr.4 (826), p.6.
26. Rezultatele examenelor de admitere în Universitatea de Stat de Medicină „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova pentru anul de studii 1991–1992. În: *Medicul*, 1991, nr.20-21 (814-815), p.4.
27. Componenta studenților anului I înmatriculați în anul 1992. În: *Medicul*, 1992, nr.12 (834), p.4.
28. Alma Mater. În: *Medicul*, 1991, nr.13-14 (807-808), p.1.
29. ACSUSMF, Darea de seamă a rectorului din 18 octombrie 2002.
30. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 18 octombrie 2006.
31. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului USMF „Nicolae Testemițanu” din 16 octombrie 2007.
32. *Ibidem*, Raportul rectorului din 21 octombrie 2009.
33. *Ibidem*, Darea de seamă din 13 octombrie 2010 cu privire la activitatea USMF „Nicolae Testemițanu”.
34. *Ibidem*, Raportul rectorului din 21 octombrie 2009.
35. *Ibidem*, Raportul rectorului din 19 octombrie 2011 referitor la anul universitar 2010–2011.
36. MAZUR, V., SĂRĂTILĂ, Iu. În: Apel către tineri: Alegeți-vă viitorul! În: *Medicus*. Ediție specială, 2005, aprilie p. 1.
37. ACSUSMF, Darea de seamă a rectorului din 17 octombrie 2018.
38. *Ibidem*, Raportul rectorului din 12 octombrie 2016 referitor la anul universitar 2015–2016.
39. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 17 octombrie 2018.
40. *Ibidem*, Raportul rectorului din 12 octombrie 2016.
41. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 18 octombrie 2017.
42. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 17 octombrie 2018.
43. Universitatea în așteptare de noi studenți. În: *Medicus*, 2005, nr.2 (790), p.1.
44. Ziua Ușilor Deschise. În: *Medicus*, 2019, nr.10-12 (920-922), p.8.
45. Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova anunță admiterea pentru anul 2005. În: *Medicus*. Ediție specială, 2005, aprilie, p.3.
46. Fii tu promotorul Alma Mater! În: *Medicus*, 2019, nr.1-3 (917-919), p.7.
47. Concursul de desene „Medicul – prin ochii unui copil” și-a desemnat câștigătorii. În: *Medicus*, 2019, nr.10-12 (920-922), p.8.
48. ACSUSMF, Darea de seamă a rectorului USMF „Nicolae Testemițanu” din 15 octombrie 2003.
49. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 16 octombrie 2007.
50. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 18 octombrie 2006.
51. *Ibidem*, Raportul rectorului din 21 octombrie 2009.
52. *Ibidem*, Darea de seamă din 13 octombrie 2010 cu privire la activitatea USMF „Nicolae Testemițanu”.
53. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 17 octombrie 2012 pentru anii 2011–2012.
54. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 17 octombrie 2018.
55. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului USMF „Nicolae Testemițanu” din 15 octombrie 2003.
56. *Ibidem*, Proces-verbal nr. 8 din 13 octombrie 2004 al Senatului universitar.

57. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 18 octombrie 2002.
58. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 18 octombrie 2006.
59. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 18 octombrie 2002.
60. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului USMF „Nicolae Testemițanu” din 15 octombrie 2003.
61. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 18 octombrie 2006.
62. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 16 octombrie 2007.
63. *Ibidem*, Raportul rectorului din 21 octombrie 2009.
64. *Ibidem*, Raportul rectorului din 19 octombrie 2011.
65. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 17 octombrie 2012.
66. *Ibidem*, Raportul rectorului din 12 octombrie 2016.
67. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 18 octombrie 2017.
68. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 17 octombrie 2018.
69. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 18 octombrie 2017.
70. Victime ale sesiunii? În: *Medicul*, 2000, nr.1 (IX), p.2.
71. ACSUSMF, Darea de seamă a rectorului din 18 octombrie 2006.
72. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 18 octombrie 2000.
73. Poți să devii dentist, dar cu gipsul de acasă? În: *Făclia*, 1997, 22 martie, p.3.
74. Salut, Universitate! În: *Medicul*, 2000, nr.1 (IX), p.1.
75. În centrul atenției – bugetul Universității. În: *Medicus*, 2005, nr.2 (790), p.1.
76. SANDU, C. Dați-ne voie să lucrăm. În: *Medicus*, 2005, nr.2 (790), p.3.
77. ACSUSMF, Darea de seamă a rectorului din 18 octombrie 2000.
78. Comitetul Sindical al Studenților aduce la cunoștință. În: *Medicul*, 1991, nr.17-18 (811-812), p.3.
79. LUPU, L. *Evoluția stării de sănătate a studenților medici în aspect multidimensional (fizic, mintal, social): Teză de doctor în științe medicale*. Chișinău, 2019.
80. ACSUSMF, Darea de seamă a rectorului din 18 octombrie 2000.
81. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului USMF „Nicolae Testemițanu” din 15 octombrie 2003.
82. *Ibidem*, Raportul rectorului din 19 octombrie 2011.
83. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 18 octombrie 2006.
84. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 17 octombrie 2018.
85. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 18 octombrie 2000.
86. *Ibidem*, Darea de seamă a rectorului din 18 octombrie 2006.
87. Repartizarea – 91. În: *Medicul*, 1991, nr 8 (802), p 1.
88. Admiterea – 2005. În: *Medicus*. Ediție specială, 2005, aprilie, p.1.
89. „Mulțumim, Alma Mater!” au exclamat, cu recunoștință, absolvenții Universității, promoția 2019. În: *Medicus*, 2019, nr.10-12 (920-922), p.2.
90. USMF „Nicolae Testemițanu” la 75 de ani. În: *Medicus*. Ediție specială. Octombrie, 2020, p.1.
91. Absolvenții USMF „Nicolae Testemițanu” – în pragul visului împlinit. În: *Medicus*, 2018, nr.4-6 (910-912), p.1.
92. PRISAC, L. XENOFONTOV, I.V. Studenți străini la Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”: rezultate academice și adaptare cotidiană. În: *Dialogica*. Revistă de studii culturale și literatură, anul II, 2020, nr.3, p.94-104.

Anexă Imagini³

Tradiționala deschidere solemnă a anului de învățământ, 31 august 2016.

La un curs de histologie, 17 noiembrie 2015.

³ Foto din Arhiva curentă a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova.

Examen practic la anatomie, 20 ianuarie 2015.

Concentrare maximă la cursul de chirurgie generală, 11 noiembrie 2014.

Gala studenților laureați, 21 decembrie 2016.

Delegația USMF „Nicolae Testemițanu” la Olimpiada studentească a stomatologilor, 31 martie 2016.

Studenți de la Facultatea de Stomatologie, Nicolae Schipschi și Laura Istrati, premianți la Olimpiada studentească de propedeutică a afecțiunilor stomatologice/ Первые шаги в стоматологии. Moscova, 31 martie 2017.

Concentrare la maximum: susținerea examenului de stat, 20 mai 2010.

Depunerea Jurământului lui Hipocrat, 14 iunie 2008.

Date despre autori:

Lidia PRISAC, doctor în istorie, cercetător științific superior, Institutul Patrimoniului Cultural, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării.

E-mail: lidiaprisac@yahoo.com

ORCID: 0000-0002-3406-3670

Ion Valer XENOFONTOV, doctor în istorie, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: ionx2005@yahoo.com

ORCID: 0000-0002-5993-1235

Prezentat la 20.10.2020